विदेशमा बस्ने नेपाली र दोहोरो नागरिकताको आवश्यकता
--हरिहर अर्याल

"प्रजा मोटा भया दरबार बलिया हुन्याछ" भनी झण्डै २५० वर्षअघि श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहले भनेका थिए । श्री ५ हरूको सर्न्दर्भ आज घृणित लागे पनि यो दूरदर्शी ऐतिहासिक यथार्थ हो । समय सर्न्दर्भको विश्लेषण गर्दा प्रजा भनेको जनता र दरबार भनेको राज्य वा देश हो । जनता राज्यको मेरुदण्ड हो । बिना जनता कहि" कतै पनि राज्य हु"दैन त्यस्तै राज्य बिना पनि जनता हु"दैन । जनताले नै देश वा राज्य बनाएको हुन्छ । जनताको सर्बोपरि हित र उन्नतिको लागि समय सापेक्ष र जन चाहनाअनुसारको विधान, कानुन, नीति-निर्देशन निर्माण गरी लागू गर्नु देश वा राज्यको दायित्व एवं कर्तव्य हो ।

नेपाल एकीकरण पछिको राज्य सञ्चालनको अभिभारा लिएका शासकहरूको कार्यशैलीको विभिन्न पक्ष र काल खण्डहरूलाई फर्की हर्ेदा राज्यले कहिल्यै पनि गम्भीर भएर उन्नत नेपाल बनाउने संरचना स्थापना गरेन । एकीकरण पछिको झन्डै २३० वर्षो कालखण्ड सधैं दरबारिया झै-झगडा, शक्ति हत्याउने दाउ-पेज र काटमारमै बित्यो । २३० वर्षअगाडिको त के कुरा एक्काइसौं शताब्दीको पर्ूवसन्ध्यामा आइपुग्दासमेत अति घृणित, निर्लज्ज नारायणहिटी राजदरबार हत्याकाण्ड भई तानाशाही निरङ्कुश शासनको प्रयास भयो । यी कालखण्डभित्रका समयमा -२००७ र २०४७ साल) कथित प्रजातान्त्रिक राज्य ब्यबस्थाले पनि राज्यको खासै संरचनागत पर्ूवाधार तयार गर्ने वातावरण पाएन । यत्रो लामो कालखण्ड ओगटेको तानाशाही राजसंस्थाको निर्लज्ज जालोमालोमा दर्ुइ छोटा समयको कथित प्रजातान्त्रिक राज्यले के नै सुधार ल्याउन सक्दथ्यो र ? जनआन्दोलन भाग दर्ुइपछि जनतामा नया" जोश आएको छ र उत्साह र आशा पलाएको छ । संविधान सभाको निर्वाचन भई निरङ्कुश, निर्लज्ज राजतन्त्र संभबतः सधैंका लागि समाप्त हु"दैछ र गणतात्रिक नया" नेपाल निर्माण गर्ने संविधान बन्नेछ । यही संविधानमा नेपाल राज्यको स्वरुप, नेपाली जनताको हक-हित र सबाङ्गीण बिकासको अबधारणा लेखिने छ । ढिलोमा पनि यही नया" संविधानमा नेपाली नागरिकलाई दोहोरो नागरिकताको हक सुरक्षित तथा सुव्यबस्थित गर्नु नितान्त आबश्यक छ भन्ने सर्न्दभमा यो लेख बिस्तार गर्दछु ।

संविधान राज्यको सर्बोच्च मूल कानुन हो । संबिधानमा राज्यको कार्य पद्धतिको साथै नागरिकको मौलिक हक र अधिकार तथा कर्तब्य किटानीसाथ लेखिएको हुन्छ । राज्य तथा देशको परिस्थिति र आवश्यकता अनुसारको मूल नीतिहरू पनि लेखिएको हुन्छ र अर्न्तराष्ट्रिय जगतको परिपाटीस""ग मिल्दाजुल्दा बिषयहरूसमेत समाबेश गरिएका हुन्छन् ।

संबिधानमा उल्लेख भएका राज्यको सिद्धान्तहरू हक, अधिकार र कर्तव्यको बु"दागत बिस्तृत ब्याख्या अन्य नियम कानुन बनाई ब्यबहारमा प्रयोग गरेको हुन्छ । संविधान प्रदत्त हक, अधिकार कोही कसैले खोस्न र अवहेलना गर्न पाउ"दैन । राज्य सञ्चालन गर्ने सरकारले संविधानमा उल्लेख भएको सिद्धान्त अनुसार मात्र काम गर्नु पर्दछ । त्यसैले संविधान राज्यको अति सर्बोच्च कानुन हो । यस्तो महत्वपर्ूण संविधान देश र जनताको लागि निर्माण हुनेहुनाले प्रजातान्त्रिक परिपाटीमा जनप्रतिनिधिहरूको सभाले निर्माण गर्नु नितान्त आबश्यक र ब्याबहारिक हुन्छ । हाम्रो देश नेपालको इतिहासमा यस्तो सभाकोलागि प्रतिनिधिहरू छान्ने निर्वाचन केही महीनामा सम्पन्न हु"दैछ । यो अति महत्वपर्ूण निर्वाचन हो । यहा"नेर के उल्लेख गर्नु सान्दर्भिक हुन्छ भने यो निर्वाचन अन्य राजनैतिक निर्वाचन जस्तो मात्र होइन । राजनैतिक निर्वाचनमा राजनैतिक रुपको प्रतिस्पर्धा हुन्छ र समाबेशी तथा जन-जाति, पेशा आदिको प्रतिनिधिको सवाल गौण हुन्छ तर संविधान सभाको लागि प्रतिनिधि चुन्ने निर्वाचनमा देशको भौगोलिक क्षेत्र, हरेक जन-जाति, हरेक वर्ग र हरेक

पेशागत प्रतिनिधि चुनिएर सभामा आए नै उनीहरूले आ-आङ्खनो हक-हित सोचेर संविधान बनाउने छन् र त्यस्तो संविधानले मात्र राज्यभित्रका सबैलाई समान अवसर र हक प्रदान गर्न सक्दछ । त्यसैले हाल देशमा समावेशी एवं जन-जीवनको सबै तप्काको प्रतिनिधि चुनिन सक्ने निर्वाचन पद्धति अ"गाल्नु पर्दछ भनेर बहस चलिरहेको छ । यो अति जायज कुरा हो ।

स्वदेशमा रहने सबै नेपाली नागरिकले यो निर्वाचनमा मतदान गर्नेछन् र सबैको प्रतिनिधि छानिन सक्ने किसिमको निर्वाचन पद्धति पनि एनकेन प्रकारेण अबलम्बन हुनेछ तर बिभिन्न कारणले बिदेशमा बसेर स्वदेशको विकाश निर्माणमा मरिमेट्ने, स्वदेशको अर्थतन्त्रलाई जीवित राख्ने परिश्रमी देश प्रेमी गैह्र आबासीय नेपालीहरूले यस प्रतिनिधि चुन्ने निर्वाचनमा नेपाली कूटनैतिक नियोगमा मतदान गर्न पाउने नागरिक अधिकार जोडदारकासाथ माग्नु अति स्वाभाविक हो । हाल सार्क राष्ट्र बाहेक बिभिन्न देशमा छरिएर २० लाख नेपाली बसोबास गर्दछन् । यसमा करिब १६/१७ लाख नेपाली नागरिकता नै कायम भएको अनुमान छ । यो सङ्ख्या नेपालको कूल जनसङ्ख्याको झण्डै ४ प्रतिशत हुन आउ"दछ । यति धेरै प्रतिशत ओगटेको समुदायले यो महत्वपर्ूण्ा निर्वाचनमा मतदान गर्न नपाउनु र संबिधान सभामा यिनीहरूको प्रतिनिधिको स्थान नहुनु साह्रै दुःख र अबहेलना हो । यसैथ बिदेशमा बस्ने संपर्ूण्ा नेपाली यी दुबै बिषयमा नेपाल सरकार तथा संपर्ूण्ा नेपालीस"ग हार्दिक अपिल गर्दछन् साथै निर्वाचन संभव र सफल बनाउन नेपाली कुटनैतिक नियोगलाई सहयोग गर्नेमा पनि प्रतिबद्धता ब्यक्त गर्दछन् ।

किन बिदेशमा गए र बसे नेपाली ?

सरकारी खर्चमा वा कोटामा बिदेशमा अध्ययन गर्न वा तालिम लिन वा काम काजमा गएर नफर्केका एकाध भगौडा तथा अनुशासन हीन ब्यक्तिहरु बाहेक अधिकांश नेपालीहरू नेपालमा उचित शिक्षाको अभाव, रोजगारीको अपर्याप्तता, पछिल्लो दशकमा चलेको हत्या हिंसाको डर र मार आदि अभावै अभावको भयङ्कर कालरात्रीबाट मुक्ति पाउने बाटोको खोजीमा प्यारो माटो र परिवारजनलाई बाध्यताबश छोडेर भौ"तारि"दै अनेक हण्डर र दुःख झेल्दै बिदेशी भूमिमा आइपुगेका हुन् । आङ्खनो सरकारको बिनासहयोग, बिनालगानी र बिनामार्ग- दर्शन आङ्खनै ब्यक्तिगत हैसियतले आएर कालान्तरमा सफलता प्राप्त गरेका छन् । बिदेशमा शीप बढाउनु, प्रतिष्पर्धामा सफल हुनु, नियम कानुन जान्नु र ज्ञान, सीप अनि अर्थ उपार्जन गर्नु चानचुने सफलता होइन । आङ्खनो सफलताको साथसाथै स्वदेशका घर-परिवार, इष्ट-मित्र, गाउ"घर र समष्टिरूपमा देशलाई हर पक्षले सघाइरहेका छन् ।

हाल देशमा भइरहेको र निकट भविष्यमा हुने परिवर्तनको पर्ूवसन्ध्यामा बिदेशमा बस्ने नेपालीहरूको सर्न्दर्भमा पनि राष्ट्रिय चासो हुनु र चर्चा परिचर्चा हुनु स्वाभाबिक हो । संविधान सभाको निर्वाचनमा मतदान गर्ने र सो सभामा प्रतिनिधि रहनु पर्ने नागरिक अधिकारको उपभोगको माग बारेमा माथि नै चर्चा गरियो । यहा" नेपालीलाई दोहोरो नागरिकताको सिद्धान्त अपनाउनु पर्दछ भन्ने विचारलाई बु"दागत रुपमा प्रष्ट्याउने दृढता गर्दछु।

नागरिक र नागरिकता-पत्र के हो ?

नागरिक भनेको कुनै पनि राज्य वा देशको मान्छे वा जनता हो । नागरिक तथा जनता नै देशको मेरुदण्ड हो, देशको सर्बेसर्बा हो, देशको सम्पत्ति, इज्यत, बुद्धि, बल सबैथोक हो । नागरिक नभए देश हुदैन, देश नभए नागरिक पनि हु"दैन । फलानो ब्यक्ति फलानो देशको मान्छे नागरिक हो भनेर दिइने परिचय पत्र नागरिकता पत्र हो । यो पत्र पाउने र गुमाउने धेरै प्रकृयाहरू छन् । नागरिकता कुनै पनि व्यक्तिको मूल परिचय हो, गौरव हो, इज्जत हो, अनि त्यस देशभित्र व्यक्तिले प्राप्त गर्ने बिभिन्न अधिकार र कर्तव्यको द्योतक पनि हो । नागरिकता पत्र कुनै बेला कसैकोलागि कागजको एउटा खोष्टो हुन्छ भने कुनै बेला अर्कोलाई जीवनको सबैथोक हुन्छ । यस भित्र मनोबैऽऽऽज्ञानिक एवं भावनात्मक ममत्व, बिशिष्ट परिचय, स्नेह र सबै किसिमको आदर्श रहेको हुन्छ । त्यसैले यो पाउ"दा र गुमाउ"दा ब्यक्ति र राज्य तथा देश दुबैको कायापलट हुन्छ । कुनै देशको नागरिकले अर्को देशको नागरिकता लिंदा मूल देशको नागरिकता गुम्यो भने त्यो मूल देशले धेरै किसिमको श्रोत र शक्ति गुमाएको हुन्छ र त्यो देश कमजोर हु"दैजान्छ भन्ने सिद्धान्त विश्वभर मानिएको छ ।

को हुन् बिदेशमा बस्ने नेपाली ?

विदेशमा बस्ने नेपालीहरु नेपालमा बसिरहेका जस्तै नेपाली हुन् । दार्जिलिङ्ग, सिक्किम, भुटान आदि ठाउ"मा

बस्ने ऐतिहासिक प्रवासी नेपाली बाहेक झण्डै ५० वर्षयतादेखि बिदेशमा बस्दै आएका नेपाली पहिलो पुस्ताका नेपाली हुन् । यिनीहरूको तन, मन र धन अनि स्नेह अनि माया" नेपाली माटोप्रति अगाध छ । यी मध्ये कतिपयले बसोबासको सुबिधाको कारणले आफू बसेको देशको नागरिकता लिए पनि भावना र स्नेहको नेपाली नाता, सा"स्कृति र नागरिकता टुटेको र फुटेको छैन । यदि नेपालले दोहोरो नागरिकतालाई अबलम्बन गरेको भए संभवतः एक प्रतिशत नेपालीले पनि नेपाली नागरिकता त्याग्नु पर्ने थिएन र त्याग्ने थिएनन् । पचासौं वर्षखि बिदेश बसेका धेरै नेपालीहरूले आफू बसेको देशको केवल स्थायी बसोबास पत्र मात्र लिएर काम चलाइरहेका छन्- नागरिकता लिएका छैनन् । तर यस्ता नेपालीका छोराछोरी र नाति नातिना त्यही देशमा सानैदेखि पढे-बसेका तथा जन्मिइ हर्ुकेकाले यस्ता सन्तान प्रायः धेरैले नेपाली नागरिकता त्याग्न पुगेका छन् । नेपाल सरकारले दोहोरो नागरिकता चा"डो अबलम्वन नगरेमा यस्ता दोस्रो तथा तेस्रो पुस्ताका होनहार धेरै नेपाली गुमाउनेछ ।

बिदेशमा बस्ने नेपालीले नेपाललाई के दिए ?

यस सबालमा धेरै किताबका ठेली लेख्न सकिन्छ । विशेषतः सन् १८८५ को सुगौली सन्धिपछि बिदेशी सैनिकमा नेपाली संलग्न हुन थाले त्यसपछि भारतको र छिमेकी देशको विभिन्न शहरमा नेपालीहरू काम गर्न थाले र स्वदेशको अर्थतन्त्रमा ठूलो योगदान दिन थाले । आर्थिक योगदान मात्र होइन सैनिक सेवाबाट निबृत भई फर्कका हजारौं लाहुरेले नेपालको हिमाली तथा पहाडी भेकमा प्राथमिक शिक्षाको क्षेत्रमा संलग्न भएर शैक्षिक जागरण ल्याए । यी भेकमा सानो तिनो विकास निर्माणमा पनि संलग्न भई सामाजिक सेवा तथा विकास निर्माणको संरचनाको लहर पनि ल्याए । यो हिजो हामीलेदेखे भोगेको यथार्थ कुरा हो । हिजोको लाहुरे र कुल्लीको स्थितिबाट आजको सर्न्दर्भमा बिदेशमा बस्ने नेपाली गैर आंबासीय नेपाली भनी चिनिने परिवर्तन आएको छ साथै आजका गैर आवासीय नेपालीहरूको सबै पक्षको हैसियत पनि परिवर्तन भएको छ । विश्वको बदलि"दो प्राबिधिक युग अनुसार आफूलाई समायोजन गरेका आजका गैर आबासीय नेपालीहरूले विश्वको आधुनिक सीप र शिक्षा प्राप्त गरेका छन् र सबल बनेका छन् । बिदेशमा बस्ने असङ्ख्य नेपालीले स्वदेशका घर परिवारलाई खर्च -पैसा) पठाएर देशको एक तृतीयांश अर्थतन्त्रलाई धानेका छन् । यिनीहरूले दर्ुइ महिना नेपालमा पैसा नपठाएमा स्वदेशको अर्थतन्त्र धाराशायी हुने तथ्याङ्कले देखाएको छ । बिदेशमा बस्ने नेपाली र परिवार तथा साथी भाइ देश दर्शनमा नेपाल गएर देशको पर्यटन ब्यवसायलाई पनि टेवा पुन्याएका छन् ।

- बिदेशमा बस्ने नेपालीले आफू बसेको देशमा बिभिन्न स.घ संस्था खोलेर एकातिर नेपाली कला सा"स्कृतिलाई जिवन्त राखेका छन् भने आर्कोतिर यी संघ संस्थाद्वारा नेपालको बिभिन्न क्षेत्रमा शिक्षा, स्वास्थ्य, विकाश निर्माणमा ठूलो सहयोग पुन्याइरहेका छन् । एक हजार भन्दा थोरै नेपाली बसेको प|mान्समा नेपाली मात्र संलग्न ४ वटा संघ संस्था र नेपाली र प|mेञ्च संलगन २४/२५ संघ संस्था हुनु यसको ज्वलन्त उदाहरण हो । अमेरिका, बेलायत, खाडी क्षेत्र जस्ता धेरै सङ्ख्यामा नेपालीहरू बसेको देशमा सयौं यस्ता संघ संस्था खोलिएका छन् । विश्वमा नेपाललाई हजारौं संघ संस्थाले सहयोग पुन्याइरहेका छन् ।
- बिदेशमा बस्ने नेपालीहरूले यस्ता संघ संस्था मार्फत नेपाली भेलाहरूको आयोजना गरेर र नेपाली सूचना केन्द्रको हैसियतले सूचना प्रवाह गरेर नेपाल जाने अन्वेषक तथा पर्यटन बृद्धिमा ठूलो सघाउ पुन्याएका छन् । कतिपय कुरामा दूतावासको काम पनि गरेका छन् ।
- यतिमात्र होइन बिदेशमा बस्ने नेपालीहरूले देशको प्रजातान्त्रिक संर्घषमा कोशेढुङ्गो बनेका छन् । शाही शासनको विरुद्धमा २६ मार्च २००६ मा पेरिसका नेपालीहरूले गरेको बिरोध पर्रदर्शन-अमेरिका, बेलायत, लगायत विश्वभर यस्ता कार्यक्रम आयोजना गरेर नेपालको प्रजातन्त्रको र्समर्थनमा विश्व जनमत स्थापना पनि गरे । साथै जन आन्दोलनका घाइते, बाढी पीडित, भु"इचालो पीडित आदि राष्ट्रिय दुःखका बेला करोडौंको आर्थिक तथा भौतिक सहयोग पनि गर्दै आएका छन् ।
- गैर अबासीय नेपालीहरूको विश्व ब्यापी संस्था त्च्ल्ब् स्थापना भएदेखि यता मातृभूमिर्रति अझ स्नेह अभिबृद्धि भएको छ र छोटो अबधिमा पनि यो संस्थाले नेपालप्रति धेरै रचनात्मक कार्यहरू गरेको छ । करोडौंको लगानीमा सामाजिक कार्य र अरबौंको लगानीमा उद्योगधन्दा स्थापना गरेको कुरा पत्रपत्रिकाले उजागर गरिरहेका छन्

के हो दोहोरो नागरिकता ?

दोहोरो नागरिकताको ब्याख्या र सीमा राज्य या देशको संविधान तथा नियम कानुनले गर्दछ । सामान्यतया दोहोरो नागरिकता भनेको एक देशको नागरिकले अर्को देशको पनि नागरिकता लिए पनि उसको पहिलो नागरिकता समेत कायमै रहनु अथवा नगुम्नु हो । अथवा हाल नेपालले अबलम्बन गर्नु पर्ने देखिएको नेपालीको सर्न्दर्भको दोहोरो नागरिकता भनेको नेपाली मूलका तर हाल बिदेशी नागरिकता लिएका वा हाल नेपाली नागरिकता भएका नेपालीले कारणबश बिदेशी नागरिकता लिएमा नेपाली नागरिकता नगुम्नु नै हो । दोहोरो नागरिकता दिने भन्नुको अर्थ नेपाली नागरिकता माग गर्ने जो सुकै बिदेशीलाई पनि नागरिकता दिनु होइन । नेपाली मूलको सर्न्दर्भमा कति पुस्ता माथि सम्मलाई गणना गर्ने, कुन कुन क्षेत्र वा देशमा बस्नेलाई मान्ने भन्ने कुरा देशको आबश्यकता, नीति आदि सम्बन्धित निकायले बनाउने छ । निकट भबिष्यमा स्थापना हुने संविधान सभाले यो निर्ण्ा्ागर्नु प्रजातान्त्रिक र ब्याबहारिक हुनेछ । यो बिषयमा नेपालको सर्न्दर्भमा देशको स्थिति र आबश्यकता महसुस गरेर राज्य वा सरकारले दोहोरो नागरिकताको नीति अबलम्बन गर्नु पर्ने हो तापनि जनताले यसको आबश्यकता देखेर सरकारस"ग माग गरिरहेका छन् । विश्वका ठूला र अधिकांश देशले दोहोरो नागरिकता कतै त तेहोरो नागरिकता पनि अबलम्बन गरेका छन् । प|mान्समा ५ बर्षकानुनीरुपमा बसेको कुनै पनि नागरिकले प|mेञ्च नागरिकताको माग गर्ने अधिकार छ, माग गर्ने ९९प्रतिशत ले प|mेञ्च नागरिकता सजिलै पाउने तथ्याङ्कले देखाएको छ । यहा" दोहोरो नागरिकता मान्य छ ।

नेपालले दोहोरो नागरिकता अबलम्बन गरेर हुने राम्रो पक्षः

- दोहोरो नागरिकता अबलम्बन गर्नु पर्ने समयको भाग हो । मुठ्ठीभरका व्यक्तिहरूको चाहना होइन न त हाम्री विदेशमा बस्नेहरूको मात्र चाहना र स्वार्थ हो । सा"च्चै प्रष्ट भन्ने हो भने बिदेशमा बस्ने नेपालीहरू बिकसित, सुबिधायुक्त र स्थापित देशमा सुरक्षित छन् । परिश्रम गरेर शिक्षा, ज्ञान, सीप र आर्थिक उपार्जन गरेका छन् । जीन्दगी तथा पारिबारिक जीवन "एक पेट खाइ दे पाखा बाली लाइदे" भन्ने नेपाली टुक्का झै सललल बहेको छ, जीबिका राम्रो छ । दर्ुइ चार पैसा उबारेर कुनै बन्द ब्यापार, उद्योग धन्दामा लाग्नेहरूले पनि सुनिश्चित, कानुनी तथा पत्यारिलो समाजमा ९ाष्हभम mबचपभत० सुनियोजित स्थायी प्रतिफल कमाइरहेका छन् ।
- नेपालले दोहोरो नागरिकता अबलम्बन गरेमा बाहिर बस्ने असंख्य नेपालीको मातृभूमि प्रतिको स्नेह सम्बन्ध र आवत-जावतमा बृद्धि हुन्छ । नेपालमा भएको जोडेको घर जग्गा-लगानी आदि सम्पत्ति अबच्छिन्नरुपमा नेपालमै रहिरहन्छ । उनीहरूका सन्तान दरसन्तानले पनि दोहोरो नागरिकता पाई नेपालको सम्पत्तिको हकदार हुने हुनाले नेपालमै राखेर चलन उपभोग गर्ने छन् । हाल सालै बेलायती नागरिकता प्राप्त गरी नेपाली नागरिकता गुमाएका पर्ूब गोर्खा शैनिकहरूले पर्ूर्वी नेपालबाट अरबौं रुपिया"को सम्पत्ति बेच बिखन गरेर बेलायत ल्याउनु परेको तीतो यथार्थ जगजाहेरै छ ।
- नेपाली नागरिकतामै बिदेश बसेकाहरूको सन्तानले प्रायः

बसेको देशको नागरिकता लिएको कारणले बृद्धाबस्थामा आङ्खनो शेष पछि नेपालको सम्पत्तिमा छोराछोरीको हक भोगमा झमेला हुन सक्ने डरले पनि सम्पत्ति बिक्री गरेर आङ्खनै सन्तानकोलागि बाहिर ल्याउनु स्वाभाविक हुन्छ । सुरुमा नेपालमा सम्पत्ति जोड्न मरिहत्ते गर्नेले कालान्तरमा बिक्री गरेर बिदेश ल्याउन मरिहत्ते गर्ने छन् । यो प्रकृयाको थालनी भएको पनि आभाष पाइन्छ ।

- नेपालले दोहोरो नागरिकता अवलम्बन नगरेको कारण माथि भनेझै आर्थिक समस्या मात्र होइन नेपालीले भावनात्मक तथा मनोवैज्ञानिक पिडा पनि झेलिरहेका छन् । आङ्खनै देशमा आउ"दा पनि प्रवेशाज्ञा लिनु पर्ने, विदेशीलाई गरिने ब्यबहार स्वीकार्नु परेको छ । यसले गर्दा आङ्खना परिवार तथा सन्तानलाई देश दर्शनमा ल्याउने क्रममा पनि ठेस लाग्न सक्तछ । - माथिका सबै अबस्थालाई हृदयङ्गम गर्दा नेपालले दोहोरो नागरिकता अपनाएमा देश तथा नेपालमा बस्ने नेपालीलाई कुनै बेफाइदा छैन बरु धेरै फाइदा छ । यस सवालमा यदाकदा बिदेशमा बस्ने नेपालीलाई दोहोरो नागरिकता दिनु हुदैन भन्ने समयसंग असान्दर्भिक भनाइहरू पनि पत्रपत्रिकामा आइरहेका छन् जुन कुरा देशको गम्भीर स्थितिको र आवश्यकताको मर्म नबुझ्नेहरूको भनाइ जस्तो मात्र देखिन्छ ।
- दुःखको कुरा गरिब तथा हर पक्षले जर्ीण्ा देश विकासको लागि गोरो छाला भएका बिदेशीहरूको गुलाम बनेर संसारसंग भिक्षा माग्न र देशलाई सुसुस सुस्त विदेशीको हस्तक्षेपमा डुबाउन चाहि" हुने तर आङ्खनै देशका भाइ-छोरा-नाति नातिनालाई दोहोरो नागरिकता दिएर हुने हर पक्षको फाइदालाई चाहि" बक्रदृष्टिले हर्ेन खोजनु ठूलो पछौटेपन र पाखण्डीपन सिवाय अझ केही होइन ।

- हर पक्षले भताभुङ्ग भएको देशले अझ २०/२५ वर्षसम्ममा न त विदेश जाने लहर र बाध्यतालाई रोक्न सक्दछ न त देशमा उचित र पर्याप्त रोजगारी नै सृजना गर्न सक्दछ न त विदेशमा भएका नेपालीलाई स्वदेशमा बोलाएर उचित गा"स, वास र काम दिन सक्तछ- यस अवस्थामा दोहोरो नागरिकता अवलम्बन गरेर विदेशमा बस्ने आइखना सन्तानलाई देशको माया" र नाता अनि प्रशासनिक बन्धनबाट छुटाउनु नेपालको गहन जिम्मेबारी र आबश्यकता हो ।
- आजको अत्याधुनिक प्राविधिक विकासले गर्दा नेपालको सेवा गर्न नेपालभित्रै बस्नु पनि पर्दैन । का"कडभित्ता वा गुल्मी वा पेरिस तथा न्यूयोर्कबाट काठमाडौं आउनु बाह्र घण्टाको समय हो । बिहान यी ठाउ"बाट हिडेको नेपाली बेलुका काठमाडौं उत्रिरहेको छ । अन्त्यमा-देशको आवश्यकता सक्षम नागरिक नगुमाउनु हो । स्वदेशमा र बिदेशमा बस्ने सबै नेपाल आमाका सन्तान हुन् । समयको परिवर्तनस"गै मानिस परिवर्तनशील हुनै पर्दछ । प्रजातान्त्रिक, उन्नत नया" नेपाल निर्माणकोलागि विदेशमा बस्ने एउटा पनि नेपालीलाई बिर्सन पाइ"दैन । बिदेशमा बस्ने नेपालीहरूले "नेपालीको लागि नेपाली" भन्ने मूल मन्त्र जपिरहेका छन् ।

अस्तु ।

-लेखक गैर आवासीय नेपाली अर्न्तराष्ट्रिय परिषदको सदस्य र दर्‌ुइ पुस्तकका लेखक हुनुहुन्छ)

यो पृष्ठ छाप्नुस्	इमेल गर्नुस्	प्रतिक्रिया दिनुस्

सर्वाधिकार प्रवासीनेपाली डट कममा सुरक्षित छ।
हाम्रा सामाग्री पुन: प्रकाशन प्रषारण गर्दा स्रोत खुलाईदिन अनुरोध गर्दछौं ।
Design by: Prabesh Subedi